

Luxemburg, lokakuu 2023

Vuosikertomus 2022

Kymmenen useimmin kysyttyä kysymystä

1. Mikä on Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tehtävä EU:n tilinpäätöksen osalta?

Tarkastajat **tarkastavat** joka vuosi **EU:n konsolidoidun tilinpäätöksen ja antavat lausunnon** tilien luotettavuudesta ja siitä, onko EU:n tulot saatu ja maksut suoritettu sääntöjen mukaisesti. Nämä tarkastukset muodostavat perustan **tarkastuslausumalle**, joka tilintarkastustuomioistuimen on annettava Euroopan parlamentille ja neuvostolle Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti.

Vuonna 2022 EU:n menojen määrä oli **196 miljardia euroa**. Tämä oli 1,3 prosenttia EU:n jäsenvaltioiden yhteenlasketusta bruttokansantulosta. Kun otetaan huomioon elpymis- ja palautumistukivälineeseen kohdennetuista varoista rahoitetut menot (47,3 miljardia euroa), EU:n maksamien menojen kokonaismäärä oli **243,3 miljardia euroa** vuonna 2022.

2. Miten elpymis- ja palautumistukivälineen (EU:n elpymispaketin) menoista raportoidaan vuosikertomuksessa?

Next Generation EU -väline (NGEU) on useista ohjelmista koostuva rahoituspaketti, jolla tuetaan EU:n jäsenvaltioiden taloudellista elpymistä koronapandemian jälkeen. Osa ohjelmista rahoitetaan vuosien 2021–2027 monivuotisen rahoituskehyn (MRK) otsakkeista, ja niiden kautta annettuun tukeen sovellettiin samaa täytäntöönpanomallia ja samoja sääntöjä kuin monivuotisen rahoituskehyn yhteydessä. Next Generation EU -välineestä myönnettävästä rahoituksesta noin 90 prosenttia osoitetaan elpymis- ja palautumistukivälineeseen, jonka täytäntöönpanomalli on olennaisesti erilainen kuin EU:n monivuotisen rahoituskehyn mukaisten talousarviomenojen yhteydessä. EU:n talousarviomenojen edunsaajille maksetaan tiettyjen toimien toteuttamisesta tai korvataan aiheutuneita kuluja. Sen sijaan elpymis- ja palautumistukivälineen puitteissa jäsenvaltioille maksetaan ennalta määriteltujen välitavoitteiden tai tavoitteiden tyydyttävästä saavuttamisesta. Tilintarkastustuomioistuin antaa siksi **erillisen lausunnon elpymis- ja palautumistukivälineen menoista** ja lisäksi käsittelee sitä vuosikertomuksessa omassa luvussaan.

3. Mitkä ovat Euroopan tilintarkastustuomioistuimen johtopäätökset vuodelta 2022?

Tilintarkastustuomioistuin on vahvistanut, että vuoden 2022 tilit ovat **luotettavat**. Tarkastajat ovat siis antaneet ns. puhtaan lausunnon, kuten jokaiselta varainhoitovuodelta vuodesta 2007 alkaen. Tilintarkastustuomioistuimen johtopäätös oli, että vuoden 2022 tilit antoivat kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot EU:n taloudellisesta asemasta, sen tuloksista vuoden aikana sekä sen rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista.

Tilintarkastustuomioistuin totesi, että tulojen virhetaso ei ollut olennainen.

Tilintarkastustuomioistuin antaa menojen osalta kaksi erillistä lausuntoa: toisen EU:n talousarviosta ja toisen elpymis- ja palautumistukivälineestä.

EU:n talousarviomenojen arvioitu virhetaso oli 4,2 prosenttia. Virheitä on siis enemmän kuin aiempina vuosina, jolloin virhetaso oli 3 prosenttia (2021) ja 2,7 prosenttia (2019 ja 2020). Kuten

kolmen edellisen vuoden osalta, tilintarkastustuomioistuin totesi, että vuoden 2022 virhetaso on laajalle ulottuva. Se antoi näin ollen **kielteisen lausunnon**.

Tilintarkastustuomioistuin antoi lisäksi erillisen lausunnon elpymis- ja palautumistukivälineen menoista. Se havaitsi, että tarkastetuista 281 välitavoitteesta ja tavoitteesta 15:ssä ilmeni sääntöjenmukaisuusongelmia, ja antoi siksi **varauman sisältävän lausunnon**.

4. Mitä laajalle ulottuvat virheet ja suuririskiset menot tarkoittavat?

Kaksi kolmasosaa EU:n talousarvion menoista vuonna 2022 katsottiin suuririskisiksi. Kun kaikkien menojen virhetaso on tilintarkastustuomioistuimen arvion mukaan 4,2 prosenttia, suuririskisten menojen virhetaso erikseen tarkasteltuna nousee 6 prosenttiin. Koska tämän menotyyppin osuus kokonaismenoista on huomattava (66 prosenttia), tilintarkastustuomioistuin katsoo, että virhetaso on laajalle ulottuva – se kattaa koko tarkastetun perusjoukon tai **merkittävän osan** siitä.

Menot ovat suuririskisiä lähinnä silloin kun **EU korvaa** tukikelpoisten toimien tukikelpoisia kuluja (monimutkaisten sääntöjen mukaisesti). Korvattavia ovat esimerkiksi tutkimushankkeiden kulut (Sisämarkkinat, innovointi ja digitaalitalous), investoinnit alueelliseen ja maaseudun kehittämiseen (Koheesio, palautumiskyky ja arvot sekä Luonnonvarat ja ympäristö) sekä kehitysyhteistyöhankkeiden kulut (Naapurialueet ja muu maailma). Tämän tyyppisten menojen osuus kasvoi 66 prosenttiin (vastaava osuus oli 63,2 prosenttia vuonna 21 ja 59 prosenttia vuonna 2020).

Vähäriskisemmissä menoissa on kyse **tukioikeuksiin perustuvista maksuista**, jotka suoritetaan edunsaajille, kun nämä täyttävät tietyt (vähemmän monimutkaiset) ehdot. Tällaisia maksuja ovat esimerkiksi opiskelija- ja tutkimusapurahat (Sisämarkkinat, innovointi ja digitaalitalous), viljelijöille maksettavat suorat tuet (Luonnonvarat ja ympäristö) sekä EU:n henkilöstön palkat ja eläkkeet (EU:n yleinen hallinto).

5. Mitä merkitsee, että lausunto on puhdas, varauman sisältävä tai kielteinen?

Puhdas tarkastuslausunto tarkoittaa, että tilinpäätöksen luvut antavat oikean ja riittävän kuvan ja ovat tilinpäätösraportointia ja varainhoitoa koskevien sääntöjen mukaisia. Tilien perustana olevat toimet ovat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja sääntöjenmukaiset.

Varauman sisältävä lausunto tarkoittaa, että tarkastajat eivät voi antaa puhdasta lausuntoa, mutta havaitut ongelmat eivät ulotu laajalle.

Kielteinen lausunto on osoitus laajalle levinneistä ongelmista.

6. Mikä on olennainen virhetaso?

Tällä tarkastusalan termillä tarkoitetaan **virhetasoa, jonka ylittämisen jälkeen virheillä katsotaan olevan merkittävä vaikutus**. Virhetaso on olennainen, kun se todennäköisesti vaikuttaa tarkastuskertomuksen kohderyhmänä olevien käyttäjien päätöksentekoon. Sekä tilintarkastustuomioistuin että Euroopan komissio soveltavat olennaisuuden määrittämiseen **kahden prosentin raja-arvoa**.

7. Mitä arvioidulla virhetasolla tarkoitetaan?

Virhetaso (4,2 prosenttia) on arvio **määrästä, jota ei olisi pitänyt maksaa** EU:n talousarviosta, koska varat oli tilintarkastustuomioistuimen näkemyksen mukaan käytetty joko EU:n sääntöjen tai jäsenvaltioiden sääntöjen vastaisesti.

Tyypillisesti virheissä on kyse maksuista sellaisille edunsaajille tai hankkeille, jotka eivät ole oikeutettuja tukeen, taikka sellaisista palvelu- tai tavarahankinnoista tai investoinneista, joiden yhteydessä julkisia hankintoja koskevia sääntöjä ei ole sovellettu oikein.

8. Onko toisin sanoen EU:n varoista tuhlatu 4,2 prosenttia?

Ei. Tämä olisi virheellinen toteamus, sillä ”virheen” ja ”tuhlaamisen” välillä on merkittävä ero. EU:n talousarviomenojen tarkastuksessa tilintarkastustuomioistuin selvittää, onko EU:n varat käytetty sääntöjen mukaisesti, onko veloitettut kulut laskettu oikein ja täyttyvätkö tukikelpoisuusehdot. Jos yksi tai useampi näistä vaatimuksista ei täyty, tilintarkastustuomioistuimen mukaan kyseessä on virhe. Edellä mainittu 4,2 prosentin luku tarkoittaa tätä.

Vaikka näissä virheissä voi olla kyse maksuista hankkeille tai edunsaajille, jotka eivät täytä tukikelpoisuusehtoja, tavoitellut hyödyt saatetaan silti saavuttaa. Tällaisessa tilanteessa maksut eivät ole laillisia tai sääntöjenmukaisia (joko osa maksuista tai kaikki maksut), mutta niitä **ei voida myöskään pitää tuhlausena**. Esimerkiksi eräässä hankintamenettelyssä ainoakaan tarjoaja ei täyttänyt valintaperusteita. Sääntöjen mukaan olisi pitänyt käynnistää uusi tarjouskilpailu. Hankintaviranomainen kuitenkin muutti valintakriteereissä käytettyä laskentamenetelmää ja valitsi yhden tarjoajista. Hankinnassa ei noudatettu sääntöjä, eivätkä menot oikeuttaneet tukeen. Hankittu omaisuus (hitaussolu) toimitettiin ja on käytössä.

On myös aivan mahdollista, että menot, jotka ovat laillisia ja sääntöjenmukaisia, ovat kaikesta huolimatta tuhlausta. Tilintarkastustuomioistuin on aiemmin raportoinut esimerkiksi tapauksesta, jossa oli rakennettu satamainfrastruktuuri ilman, että ennustetut rahtimäärät olisi otettu asianmukaisesti huomioon.

9. Ovatko havaitut virheet petoksia?

Valtaosassa tapauksia tästä ei ole viitteitä. Petoksella tarkoitetaan hyötymistarkoituksessa toteutettua tahallista petollista toimintaa. Vaikka petosten tunnistaminen tavanomaisilla tarkastusmenettelyillä voi olla vaikeaa, tilintarkastustuomioistuimen tarkastusten aikana havaitaan joitakin petosepäilyjä joka vuosi.

Tilintarkastustuomioistuin tarkasti vuoden 2022 osalta 760 tapahtumaa ja havaitsi niiden joukossa 14 petosepäilyä. Se ilmoitti nämä tapaukset Euroopan unionin petostentorjuntavirastolle (OLAF), joka tutkii ne ja ryhtyy tarvittaessa jatkotoimiin yhdessä jäsenvaltioiden viranomaisten kanssa. Näistä tapauksista kuusi ilmoitettiin samalla Euroopan syyttäjävirastolle (EPPO).

10. Miksi vuosikertomuksessa viitataan kasvaviin riskeihin, jotka koskevat EU:n velkaa ja talousarviota?

EU:n velka kasvoi merkittävästi, 344,3 miljardiin euroon vuoden 2022 loppuun mennessä (2021: 236,7 miljardia euroa). Tämä johtui pääasiassa uusista lainoista, jotka on otettu Next Generation EU -välinettä, eurooppalaista työttömyysriskien lieventämisen väliaikaista tukivälinettä (SURE) ja makrotaloudellista rahoitusapua varten.

Samaan aikaan **lainanottokulut kasvoivat** koronnanousun myötä huomattavasti.

Next Generation EU -välineen uuden rahoituksen kustannukset nousivat vuoden 2021 jälkipuoliskon 0,14 prosentista 2,6 prosenttiin vuoden 2022 jälkipuoliskolla. Vuonna 2022 Next Generation EU -välineen lainanotosta maksettiin nettokorkoa 0,5 miljardia euroa.

EU:n talousarvioon kohdistuva riski kasvoi vuosien 2021 ja 2022 välillä 205 miljardista eurosta 248 miljardiin euroon. Tämä johtui pääasiassa jäsenvaltioille myönnettyistä Next Generation EU -

välineen ja SURE-välineen lisälainoista sekä Ukrainalle myönnettyistä makrotaloudellisen rahoitusavun lainoista. Lisäksi vuoden 2022 lopussa oli jo myönnetty 126 miljardia euroa lisälainoja, joita ei ollut vielä maksettu lainanottajille. Näin ollen EU:n talousarvioon kohdistuvien riskien määrä kasvaa edelleen.

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomus varainhoitovuodelta 2022 löytyy 24:llä EU:n kielellä osoitteesta eca.europa.eu